

[Ministeren for offentlige arbejder.]

syn til forsendelsernes format, der ofte har en væsentlig indflydelse på omkostningerne ved postbesørgelsen.

Med de foreslåede portosatser vil „tillægstaksten“ for breve og tryksager af vægt indtil 20 g, som ikke opfylder bestemmelserne for postale normalforsendelser, højst blive 20 øre pr. forsendelse.

Det fremsatte forslag indeholder endvidere ændringer, der ikke er afledt af de nævnte ændringer i de internationale bestemmelser.

Således foreslås det, at der gives bemyndigelse til administrativt at fastsætte taksterne for pakker til og fra Færøerne. Hensigten hermed er at skabe mulighed for at anvende højere takster for sådanne pakker end for pakker, der sendes mellem posthuse i det sydlige Danmark, på samme måde som det allerede er tilfældet for pakker til Grønland. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslaget.

I givet fald er det tanken at fastsætte taksterne til og fra Færøerne således, at de ligger mellem taksterne for pakker i det sydlige Danmark og for pakker til Grønland.

Den foreslåede ændring af lovens § 4 er på længere sigt den mest betydningsfulde og mest vidtrækkende del af dette lovforslag. Det foreslås, at der gives bemyndigelse til at fastsætte bestemmelser, hvorefter der kan forlanges opstillet brevkasseanlæg (brevkasser) i nybyggeri, såvel i etagebyggeri som ved villaer, rækkehuse og fritidshuse.

Det pågældende forslag skal ses i forbindelse med regeringens ønsker om også på længere sigt at gennemføre besparelser eller begrænse stigningstakten i den offentlige sektors udgifter og personalebehov. Ud fra almindelige samfundsøkonomiske betragtninger må det være rigtigt at påbegynde en ændring af postvæsenets omdelingssystem, således at en del af den arbejdskraft, som postvæsenet har behov for at rekruttere for at kunne betjene et stadig stigende antal husstande og for at kunne besøge et stadig stigende antal forsendelser, i stedet kan tilføres andre områder, hvor deres arbejdskraft vil være til større fordel for samfundet, f. eks. i eksportindustrien.

Et uændret omfang af nybyggeriet medfører et øget behov for personale til udførelse af omdelingstjenesten, såfremt det

nuværende serviceniveau med direkte omdeling til adressaterne skal fastholdes. En indførelse af brevkasseanlæg og brevkasser i nybyggeriet medfører ikke, at udvidelser i antallet af personale til omdelingen kan undgås.

Da de brevkasseanlæg og brevkasser, der her er tale om, ikke kan etableres med kort varsel, må der påregnes at gå relativt lang tid, før de opnåede besparelser kan blive af større betydning, idet der må tages fornødent hensyn til projekteret byggeri.

For forslaget taler endvidere, at en stor del af nybyggeriet sker i områder, hvor det er vanskeligt for postvæsenet at rekruttere den nødvendige arbejdskraft.

Med disse bemærkninger skal jeg tillade mig at anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til landbrugsministeren af Chr. Thomsen m. fl.

(Forespørgslen (nr. III) findes i tidenden sp. 1386).

Formanden: Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder.

(Lovforslaget (nr. 52) findes i tillæg A. sp. 1313, fremsættelsen i tidenden sp. 915).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 3-5 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder. (Begrænsning i adgangen til at udsætte arbejdsstandsninger, ændring af afstemningsreglerne på arbejderside og ophævelse af sammenkædningsbestemmelserne m. v.) [af Hanne Reintoft].

(Lovforslaget (nr. 50) findes i tillæg A. sp. 1287), fremsættelsen i tidenden sp. 867).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder. (Ændring af afstemnings- og sammenkædningsreglerne m. v.) [Kai Moltke].

(Lovforslaget (nr. 51) findes i tillæg A. sp. 1341), fremsættelsen i tidenden sp. 911).

Første behandling af forslag til lov om ophævelse af lov om arbejdsretten [af Hanne Reintoft].

(Lovforslaget (nr. 44) findes i tillæg A. sp. 1239, fremsættelsen i tidenden sp. 569).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): I anledning af de af fru Hanne Reintoft henholdsvis hr. Kai Moltke fremsatte forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder skal jeg tillade mig at henvise til de synspunkter, som jeg fremsatte ved første behandling af det af hr. Kai Moltke og fru Hanne Reintoft i 1968 fremsatte lovforslag om samme emne. Mine bemærkninger findes i Folketingstidende for 1968-69, sp. 1884-1886.

Herudover kan jeg henvise til de betragtninger, som jeg fremsatte den 15. april i år ved første behandling af det af medlemmer af socialdemokratiet stillede forslag til folketingsbeslutning om forberedelse af en revision af lov om mægling i arbejdsstridigheder. Mine bemærkninger findes i Folketingstidende 1969-70, sp. 5071 og følgende.

Jeg vil gerne her ligesom ved de nævnte lejligheder fremhæve den nære sammenhæng, der er mellem lovgivningen på dette område og arbejdsmarkedets parters aftalekompleks. Det er helt i overensstemmelse med betydningen af denne sammenhæng, at regeringen nu, efter at LO og Dansk Arbejdsgiverforening har tilvejebragt en aftale om forhandlingsregler, har fremsat lovforslag om de ændringer i mæglingsloven, som nævnte aftaler forudsætter. Det er også i overensstemmelse hermed, at jeg ikke kan

medvirke til gennemførelse af ændringer, der ikke har en tilsvarende baggrund. Jeg kan derfor hverken anbefale det af hr. Kai Moltke eller det af fru Hanne Reintoft fremsatte lovforslag til vedtagelse.

Det lovforslag, som fru Hanne Reintoft som det kommunistiske partis repræsentant har fremsat om en ophævelse af lov om arbejdsretten, er en uændret genfremsættelse af det forslag til lov om ophævelse af loven om arbejdsretten, som forslagsstilleren fremsatte sidste folketingsår. Under forslagens behandling sidste folketingsår tilkendegav jeg, at jeg tog afstand fra enhver tanke om at ophæve arbejdsretten, og denne tilkendegivelse kan jeg fortsat henvise til.

Jeg henviser i øvrigt også til, hvad der vil være folketinget bekendt, at der er taget skridt til nedsættelse af et udvalg med den opgave at gennemgå loven om arbejdsretten og fremkomme med indstilling om eventuelle ændringer i loven.

Erling Dinesen: Der er jo ikke færre end 3 lovforslag vedrørende ændringer i forligsmandsloven, og som bekendt stillede socialdemokratiet den 12. marts i år et forslag gående ud på at få et udvalg nedsat til at beskæftige sig med en revision af denne lov. Vort forslag indeholdt også en omtale af en række af de problemer, som vi ønskede udvalgsbehandlet, herunder spørgsmålet om afstemningsregler og sikring af, at nye overenskomster fik virkning fra de gamle overenskomsters udløbsdato.

Der var andre spørgsmål taget med på baggrund af, at der ikke på daværende tidspunkt var opnået enighed om nye forhandlingsregler mellem arbejdsmarkedets parter. Det er som bekendt sket nu, og derfor håster det efter min opfattelse med at få de foreslåede ændringer gennemført i forligsmandsloven, de er simpelt hen nødvendige for, at forhandlingsreglerne kan fungere på den måde, som hovedorganisationerne har ønsket det. Vi står jo midt i forhandlingssituationen nu.

Jeg vil gerne sige, at af bemærkningerne

[Erling Dinesen.]

til arbejdsministerens forslag fremgår det, at hovedorganisationerne på arbejdsmarkedet i fællesskab har rettet henvendelse til ministeren om at få de foreslåede ændringer gennemført, og det kan vi i socialdemokratiet gå ind for. Dette forslag indeholder dels rent tekniske ændringer, dels realitetsændringer på, synes jeg, vigtige områder. Det gælder afstemningsreglerne, hvor det nu som aftalt mellem hovedorganisationerne foreslås, at der til forkastelse af et mæglingsforslag på arbejds side kræves, at et flertal har stemt nej; det skal dog mindst være 35 pct. af samtlige stemmeberettigede. De nugældende regler har jo været meget stærkt kritiseret, bl. a. fordi der ved kompetent forsamlingskommission skulle suppleres op til 75 pct., såfremt der ved afstemningen i øvrigt havde været tale om en lavere stemmedeltagelse end disse 75 pct.

Det forslag, som nu foreligger, indeholder altså en meget stærk opfordring til alle, der bliver omfattet af et mæglingsforslag, til at møde frem og afgive stemme, og forhåbentlig får forslaget den virkning, at vi fremover generelt opnår en væsentlig højere stemmeprocent, end vi har oplevet indtil nu, i alle tilfælde i mange situationer.

Det er videre oplyst af arbejdsministeren, at hovedorganisationerne har erklæret sig enige i, at gennemførelse af andre ændringer i forligsmandsloven bør udskydes indtil videre. Det synes jeg vi må tage til efterretning; bl. a. fordi vi står midt i en overenskomstsituation, men også fordi jeg mener, som jeg gav udtryk for det i foråret ved behandlingen af socialdemokratiets forslag, at vigtige ændringer i forligsmandsloven først bør ske efter en grundig behandling i et udvalg, hvor de interesserede organisationer er repræsenteret. Det er ikke noget, vi sådan uden videre her kan sætte os til at foretage uden disse forudgående undersøgelser og overvejelser, og derfor kan jeg heller ikke gå ind for det af fru Hanne Reintoft eller det af hr. Kai Moltke fremsatte lovforslag herom.

Herudover har fru Hanne Reintoft genfremsat sit forslag om en ophævelse af arbejdsretten. Må jeg også herom dels henvise til mine bemærkninger, da et tilsvarende forslag for ikke så længe siden var til behandling her i tinget, dels oplyse, at LO og

andre organisationer har et udvalgsarbejde i gang omkring alle arbejdsretproblemerne, ligesom arbejdsministeren nu har imødekommet ønsket om at få nedsat et udvalg til behandling og forberedelse af en revision af loven om arbejdsretten. Vi mener, der er behov for en revision, men som sagt, nu er der sat et sagkyndigt arbejde i gang med en kulegravning af de problemer, der knytter sig hertil, og det mener jeg vi bør afvente.

Asger Jensen: Det af arbejdsministeren fremsatte lovforslag om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder tager jo sigte på at bakke den enighed op, der er opnået mellem Dansk Arbejdsgiverforening og LO. Det var jo forudsat ved den forhandling, der fandt sted, at lovgivningen på dette område skulle ændres. Jeg tror, at den ordning, man har fundet frem til, hvorefter der skal over halvdelen af de afgivne stemmer — dog mindst 35 pct. af samtlige stemmeberettigede — til at forkaste et mæglingsforslag, er rimelig, mere rimelig end den, hvorefter hovedbestyrelserne kan foretage den endelige afgørelse.

Når statens forligsinstitution i arbejdsstridigheder finder, at det ligesom efter gældende lov bør være generelt og ikke bare være aftalt mellem de to hovedorganisationer, mener jeg også, at dette er rimeligt, og derfor kan jeg på det konservative folkepartis vegne give tilslutning til en hurtig og velvillig behandling af arbejdsministerens lovforslag, hvorimod vi ikke kan tiltræde det forslag om ændringer, som hr. Kai Moltke har fremsat, og som ikke er tiltrådt af hovedorganisationerne. Det samme gælder fru Hanne Reintofts lovforslag; som vel er fremsat ud fra andre forudsætninger, men da de bygger på, at arbejdsretten skal nedlægges, vil det sige, at det er en samfundsnedbrydende virksomhed, fru Hanne Reintoft her lægger op til, og det kan det konservative folkeparti ikke støtte.

Jens Peter Jensen (Sorø amt): Det vakte udbredt tilfredshed, da Dansk Arbejdsgiverforening og LO den 2. oktober indgik en aftale om nye forhandlingsregler, der jo kan karakteriseres som en færdselslov for arbejdsmarkedets overenskomstforhandlinger. Uden sådanne forhandlingsregler kan det

[Jens Peter Jensen (Soro amt.)]

hele let ende i kaos, og betydende samfundsøkonomiske interesser kan komme i klemme. De arbejdsmarkedsproblemer, der forestår, kan jo blive svære nok at løse endda. Jeg opfatter derfor indgåelsen af aftalen om forhandlingsreglerne som et udtryk for, at arbejdsmarkedets hovedorganisationer begge besidder en rodfæstet vilje til at klare problemerne på en seriøs måde.

Selve indholdet af arbejdsministerens lovforslag skal jeg ikke komme ind på, blot lige nævne dette med de ændrede afstemningsregler, som indeholdes i forhandlingsreglerne. Der er jo mange grunde til, at man har gennemført dette ud fra det erfaringsgrundlag, man har, og jeg er ganske enig med den socialdemokratiske ordfører, hr. Erling Dinesen, når han fremhæver betydningen af, at så mange som muligt deltager i afstemningerne. Når vi har denne demokratiske form, må det også være rigtigt, at den virkelige giver udtryk for, hvad de interesserede parter er optaget af. Det er nødvendigt for at give disse regler den fornødne effekt at foretage ændringer i loven om mægling i arbejdsstridigheder, og det er altså de forslag, som nu foreligger fra den højtærede arbejdsminister, efter at han har konsulteret statens forligsmænd. Jeg er enig med ministeren her, og jeg vil sige, at de motiveringer, der er fremført såvel i statens forligsmænds bilag til forslaget som af den højtærede arbejdsminister, kan venstre ganske tiltræde, og vi skal derfor anbefale lovforslaget til en hurtig og velvillig behandling.

Det af det ærede medlem fru Hanne Reintoft fremsatte forslag om ændringer i samme lov kan venstre ikke anbefale, og vi kan heller ikke anbefale det af det ærede medlem hr. Kai Moltke fremsatte lovforslag.

Endelig vil jeg på venstres vegne afvise det af det ærede medlem fru Hanne Reintoft fremsatte forslag om ophævelse af lov om arbejdsretten. Jeg vil gerne give udtryk for den opfattelse, at arbejdsretten er en særdeles nyttig og sagligt arbejdende institution, hvis funktion er i såvel arbejdsmarkedets parters som samfundets interesse, og jeg finder det helt ubegrundet, når det ærede medlem fru Hanne Reintoft beklikker arbejdsrettens afgørelser ved at sige, at de overvejende er i arbejdsgivernes favør.

Erik Hansen (Ålborg amt): Det lovforslag, der foreligger fra arbejdsministerens hånd, har mange set hen til på baggrund af, at der i en periode har manglet aftale om ordnede forhold på arbejdsmarkedet på dette område. Den aftale, man her har truffet om, at mindst halvdelen af de afgivne stemmer og mindst 35 pct. af samtlige stemmer skal være nejstemmer, for at et af forligsmanden forelagt mæglingsforslag kan forkastes, er en forbedring af loven, som vi trængte meget til.

Jeg kan på det radikale venstres vegne anbefale ministerens lovforslag.

Det lovforslag, der er fremsat af fru Hanne Reintoft, kan vi for visse områders vedkommende nikke genkendende til. Vi har tidligere drøftet det og har altid, i hvert fald for det store flertals vedkommende her i folketinget, været enige om, at det ikke rigtig havde nogen baggrund i virkeligheden. Det samme gælder for så vidt det af hr. Kai Moltke fremsatte forslag. Også på nogle områder kan vi nikke genkendende til det.

Med hensyn til fru Hanne Reintofts lovforslag om ophævelse af arbejdsretten er jeg ganske enig med tidligere ordførere, der har sagt, at en gennemførelse af det vel nogenlunde vil være noget af det mest uforsvarlige for begge parter på arbejdsmarkedet.

Krog Hansen: I sidste samling behandlede vi et forslag fra den socialdemokratiske gruppe, som i korthed gik ud på, at der skulle nedsættes et udvalg med det formål at afgive en betænkning om ændringer i lov om mægling i arbejdsstridigheder. Dette forslag fik en meget kølig modtagelse af arbejdsministeren og af ordførerne fra regeringspartierne, og når man nu læser ministerens skriftlige fremsættelse af regeringens forslag til ændringer i forligsmændsloven, så fremgår det ganske tydeligt, at denne kølighed har holdt sig sommeren over. Arbejdsministeren ønsker altså ikke at ændre forligsmændsloven på de områder, der betyder noget.

Ministeren skriver ganske klart i sin fremsættelse, jeg citerer:

„Regeringen har herefter fundet det rigtigt, at overvejelser af det ønskelige i gennemførelse af andre ændringer i mæglingsloven indtil videre udskydes.“

[Krog Hansen.]

Hvad er det så for ændringer, ministeren vil gennemføre her og nu? Ja, bortset fra nogle småting, mest af redaktionel karakter, er der faktisk kun én ting, én eneste paragraf, nemlig § 11, der bestemmer, hvor mange nejstemmer der skal afgives som et minimum, for at et mæglingsforslag skal betragtes som forkastet.

Hr. minister: er det ikke at gøre nar af lønmodtagerne, og er det ikke at gøre nar af dette folketing at fremsætte et forslag om ændring i forligsmandsloven omhandlende én sølle ting, omhandlende én ændring, som betyder, at der nu kun skal 35 pct. nejstemmer til at forkaste et mæglingsforslag mod tidligere 37,6 pct.? For det er jo sandheden. Med den gamle 75 pct.s regel kunne 37,6 pct. forkaste et mæglingsforslag.

For at klargøre det kunne man opstille det eksempel, at der ved en afstemning deltog 70 pct. af de stemmeberettigede, og af disse stemte 37,6 pct. nej. Den kompetente forsamling skulle supplere med 5 pct., og hvis vi forestiller os, at hele den kompetente forsamling stemte ja, så ville det endelige resultat være blevet 37,6 pct. nej og 37,4 pct. ja, og mæglingsforslaget var altså faldet.

Nu prøver man på at fortælle, at nu skal vi revolutionere det hele. Nu skal I bare se og høre, alle I, der har kritiseret forligsmandsloven: vi er helt enige i jeres kritik. Fremover kræver vi kun 35 pct. nejstemmer mod tidligere 37,6 pct., og man regner så med, at alle klapper i deres små hænder og er tilfreds. Det kan ikke være rigtigt, at man selv tror på det. Er det ikke rigtigt, at man inderst inde godt ved, at der burde helt andre ændringer til, ændringer f. eks. vedrørende forligsmandens ret til at udsætte strejker, forligsmandens ret til at sammenkæde, forligsmandens skøn over, hvad der er livsvigtigt, og meget andet kunne nævnes, alle disse ting, som gang på gang har været kritiseret af folk på arbejdspladserne? Jeg tror i virkeligheden, det er nogle af disse ting, vi skal beskæftige os med i udvalget og ikke kun denne ene paragraf.

Nu ved jeg godt, at ministeren formentlig vil gentage det, han allerede har sagt, at han har gennemført de ændringer, som arbejdsmarkedets parter er blevet enige om burde ændres i loven om mægling i arbejds-

stridigheder. Men til det vil jeg kun sige: hvad er grunden til, at man kun er blevet enig om så lidt? Er det ikke af den grund, at fagbevægelsen i den nuværende situation ikke har følt at have styrke nok til at få flere ting igennem? Og plejer vi ikke her i folketinget at støtte dem, som ikke har styrke nok til at få det igennem, som vi finder er rimeligt, og det, vi mener er sagligt rigtigt? Det er i hvert fald den linje, som vi vil følge i socialistisk folkeparti.

Om de to andre forslag om samme emne, der er fremsat af fru Hanne Reintoft og af hr. Kai Moltke, skal jeg ikke komme med så mange bemærkninger, men jeg må sige, at begge forslag trænger betydelig mere i dybden vedrørende alle disse problemer end regeringens forslag. De indeholder en række synspunkter, som jeg er meget enig i, men også en del, som jeg ikke kan fatte sympati for. Den endelige fordeling af sympati og mangel på samme vil komme til udtryk ved anden behandling af disse forslag, og jeg kan allerede for nuværende sige, at mit parti under alle omstændigheder vil stille en række ændringsforslag.

Må jeg også komme med nogle bemærkninger om lovforslaget om ophævelse af arbejdsretten. Der sker jo det utroligste her i folketinget i disse dage. Man oplever, at medlemmer fremsætter lovforslag, og at de samme medlemmer ikke ønsker disse lovforslag behandlet i udvalg. Selv med risiko for, at det vil gå på samme måde med dette forslag, vil jeg dog knytte nogle enkelte bemærkninger til fru Hanne Reintofts forslag om ophævelse af arbejdsretten.

Jeg kan godt forstå fru Hanne Reintofts vrede mod denne domstol, og jeg kan også godt forstå den vrede, der findes blandt alle arbejdere mod arbejdsretten. Selv om jeg altså forstår denne agitation for at få arbejdsretten afskaffet, så beklager jeg meget, meget dybt, at det er kommet så vidt. Jeg beklager, at en instans i det fagretlige system, som kunne være et værn mod umenneskelige og uværdige forhold på vores arbejdspladser, én instans, som burde virke mæglende og beroligende, i stedet efterhånden bliver betragtet som en trussel mod den danske arbejder og mod den danske arbejders ret til menneskeværdige forhold, og det, jeg beklager mest af alt, er, at vi er kommet så langt ud på hadets overdrev,

[Krog Hansen.]

udelukkende fordi der har siddet en række såkaldt ansvarlige, der ikke har villet tilpasse arbejdsretten til forholdene i et moderne demokratisk samfund, men stadig bygger på gamle retsprincipper fra slavepiskernes tid.

I 1970 kan en arbejdsgiver, hvis det pludselig stikker ham, forlange, at en skibsbygger skal lime et skib sammen med Danalim. Nægter arbejderen og går hjem, så risikerer han i virkeligheden at få en bod i arbejdsretten. Det er altså urimelige forhold, man byder arbejderne, og som sagt forstår jeg, at fru Hanne Reintoft fremsætter dette forslag. Allerede i sidste samling, da vi behandlede det samme forslag, sagde jeg, at vi i socialistisk folkeparti kunne blive nødt til at stemme for et sådant forslag, men jeg sagde også dengang, og det vil jeg gentage her: vi vil stemme for et sådant forslag, hvis det viser sig helt umuligt at få ændret loven om arbejdsretten i den retning, som vi finder rigtig, og hvis hele baggrunden for, at en aktion har fundet sted, kommer betydelig mere i forgrunden. Jeg skal ærligt indrømme, at jeg på et vist tidspunkt havde tabt troen på, at det ville lykkes at overbevise arbejdsministeren om det rigtige i, at denne lov blev ændret. I sidste samling sagde arbejdsministeren bl. a. som svar på et spørgsmål fra mig om en revision af loven om arbejdsretten, at det ikke indgik i hans tankegang at søge loven om arbejdsretten revideret. I det udvalg, der i sidste samling behandlede forskellige faglige problemer, stillede jeg på ny det samme spørgsmål til arbejdsministeren. Spørgsmålet lød: vil ministeren overveje at tage loven om arbejdsretten op til revision? Det viste sig nu, at svaret herpå var betydelig mere positivt, og sagen er vel den enkle her i dag, at det pres, som er lagt på de forskellige instanser vedrørende en revision af denne lov, nu endelig er resulteret i, at der bliver nedsat en kommission. Jeg går derfor ud fra, at vi skal bruge vores tid i udvalget til at drøfte, hvilke ting vi her i folketinget kunne tænke os blev rettet i loven om arbejdsretten, og så lade dette arbejdsmateriale overgå som bilag til denne kommissions arbejde, og jeg tillader mig at gå ud fra, at både forslagsstilleren og ministeren er enige med mig i, at det er bedre at bruge tiden til dette positive ar-

bejde i stedet for på dette forslag, som alligevel ikke vil blive vedtaget i denne samling.

Kjær Rasmussen: Vi har den principielle opfattelse, at de her fremsatte forslag om mægling i arbejdsstridigheder egentlig ikke hører hjemme i folketinget, men da der alligevel er et flertal her i tinget, som vil tage stilling til disse ting, uanset hvad vi andre mener, så mener vi da, at de forslag, som er fremsat af hr. Kai Moltke og af fru Hanne Reintoft, er at foretrække for de nuværende bestemmelser. Med hensyn til arbejdsministerens forslag kan også jeg kun beklage, at LO er gået med på disse bestemmelser; det er ikke vores politik, som her bringes til torvs.

Med hensyn til arbejdsretten har jeg nogle flere bemærkninger at gøre. Lad mig sige til indledning, at også vi er tilhængere af arbejdsrettens afskaffelse, men vores argumentation er ikke helt den samme som kommunistens. Fru Hanne Reintoft siger i sin fremsættelsestale, at arbejdsretten må væk, fordi den på ingen måde er egnet til at skabe et for arbejderne tilfredsstillende klima og dermed rolige forhold på arbejdsmarkedet. Det er såre bemærkelsesværdigt, at kommunisterne nu er kommet derhen, hvor de begynder at tale om rolige forhold på arbejdsmarkedet i et kapitalistisk samfund. Sagen er jo den, at vi allerede alt for længe har haft alt for rolige forhold på arbejdsmarkedet, for det har været en ro på arbejdsgivernes betingelser. Det er nogle ting, som kommunisterne efter vores opfattelse har overset noget. Vi må have fat i den situation, som har ført frem til, at vi overhovedet har en arbejdsret, og jeg kunne da godt tænke mig lige at citere fra den sidst indgåede samarbejdsaftale mellem Dansk Arbejdsgiverforening og LO. Her står i afsnit 1 under punkt d bl. a.:

„Gennem de i nærværende aftale indeholdte principper og samarbejdsorganer vil Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark virke for udvikling af et frugtbart samvirke mellem arbejdsgivere og arbejdstagere med sigte på at forøge konkurrencedygtighed og arbejdstilfredshed i virksomhederne. Dansk Arbejdsgiverforening tilsiger over for Landsorganisationen i Danmark sin

[Kjær Rasmussen.]

medvirken til, at virksomhedernes ledelse bestræber sig for at formidle et godt samarbejde mellem kapital og arbejde i virksomhederne, og Landsorganisationen i Danmark tilsiger over for Dansk Arbejdsgiverforening sin medvirken til, at arbejdstagerne vil deltage aktivt i et sådant samarbejde.“

Se, det er al denne snak om et frugtbart samvirke og et godt samarbejde mellem kapital og arbejde, som har ført til, at vi overhovedet har en arbejdsret. Ansvarer må altså først og fremmest placeres hos topledere i LO, som helt og fuldt har accepteret, at arbejdsgiverne besidder en slags, skal vi sige himmelfalden ret til det produktionsapparat, de har tilegnet sig. Naturligvis er det herefter ganske logisk, at LO-lederne laver samarbejdsaftaler i stedet for at bekæmpe arbejdsgiverne, slås mod arbejdsgiverne.

Men det kan bare ikke være venstreorienteredes opgave at hoppe med på den vogn. Vi må naturligvis fastholde, at arbejderne må kunne aktionere uden indblanding fra nogen såkaldt arbejdsret. Selve navnet er jo en pårodi, for ser man på, hvem der får ret, når sager indbringes for arbejdsretten, viser det sig, at arbejdsgiverne fører flot. I perioden 1966-68 indbragte parterne næsten lige mange sager, men ser man på bods- og erstatningsbetalingerne, finder man, at i 1968 kom arbejdsgiverne af med 61.487 kr., mens arbejderne kom af med 354.118 kr.

Det er bl. a. sådan noget, arbejderne må sluge. Det er bl. a. det, de får ud af, at deres topledere laver samarbejdsaftaler med arbejdsgiverne i stedet for at slås mod disse arbejdsgivere. På en løbeseddel, som er udsendt af Arbejdernes Informationscentral, kan man læse, at det ikke er arbejdsretten, som forhindrer den frie aktionsret, men alene de kollektive overenskomster. Men så må sagen herefter også være den, at arbejderne nægter at vedtage overenskomster, som indeholder bestemmelser af den art, som baster og binder dem til en politik, der gør dem til sikre tabere hver eneste gang.

VS kan altså tilslutte sig forslaget om arbejdsrettens afskaffelse, bare ikke med den kommunistiske begrundelse, at det skal være for at skaffe ro på arbejdspladserne, men med den begrundelse, at arbejderne selv må afgøre disse spørgsmål i kamp med

arbejdsgiverne. Vi kan ikke se, at det er folketingets opgave at blande sig her, og derfor er vores stillingtagen også ganske logisk. Som sagt: også vi går ind for en afskaffelse af arbejdsretten.

Hanne Reintoft: Dansk lovgivning om forhandlingsforholdene og aktionsretten på arbejdsmarkedet er jo internationalt berømt. Dog tror jeg at kunne sige, at den blandt fagligt og politisk aktive er mere berygtet end egentlig berømt. Den er berygtet for sin ensidighed til arbejdsgivernes fordel, en tilstand, der meget dårligt modsvare den megen tale om demokrati og medbestemmelse på arbejdspladsen.

Hvis hr. Asger Jensen mener, at vores forslag vil virke nedbrydende, skal jeg sige, at vi meget gerne ser, at der bliver brudt ned på denne ensidige arbejdsgiverfordel. Vi ser i det hele taget meget gerne, at der bliver brudt ned på hr. Asger Jensens samfund, da vi har et bedre at stille i stedet.

Man vil så hævde, at lovgivningen hovedsagelig bygger på indgåede aftaler mellem arbejdsmarkedets to parter. Men det er aftaler, der nærmest er påtvunget en dengang svag fagbevægelse, og som siden selvfølgelig er fastholdt af arbejdsgiverne og desværre alt for lidt bekæmpet af fagbevægelsens folk.

Det er rigtigt, at man principielt kan rejse det spørgsmål, om der overhovedet burde lovgives på det her omhandlede område i forholdet mellem køb og salg af arbejdskraft. En lovgivning er vanskelig at ændre, og de arbejdere og funktionærer, hvis daglige arbejds- og lønforhold skal finde deres løsning under en sådan lovgivning, har meget begrænsede muligheder for direkte indflydelse på en forhandlingsproces' forløb. Hvis derimod nødvendige køreregler, som man ynder at benævne det, indføjedes i de løbende overenskomster mellem arbejdsmarkedets to parter, ville aftalerne hurtigere kunne ændres, og, vigtigst af alt: så ville de fagorganiserede arbejdere få direkte indflydelse på, hvordan en forhandlingsproces om egne arbejds- og lønvilkår skulle forløbe.

Mit partis forslag til ændringer i forligsmandsloven går da også ud på at mindske lovens virkning af umyndiggørelse af de af overenskomstforhandlingerne egentlig be-

[Hanne Reintoft.]

rørte, nemlig lønmodtagerne, og fjerne de punkter, hvor arbejdsgiverens interesser som på alle andre punkter i dette samfund er plejet til 100 pct.

Hovedorganisationernes nye forhandlingsregler er set med vore øjne ikke tilfredsstillende. De bærer tydeligt præg af LO-toppens almindelige borgfredspolitik og viser tydeligt disse lederes manglende vilje til at benytte fagbevægelsens talmæssige styrke til at sikre de bedst mulige arbejdsbetingelser og deres manglende vilje til at indføre virkelig demokratiske reformer, så fagbevægelsens enkelte medlem får mulighed for at være afgørende medbestemmende over de forhold, hvorunder han eller hun skal virke i det daglige i det næste par år.

Må jeg her lige sige til hr. Kjær Rasmussen: når vi medtager argumentationen om ro på arbejdspladsen, er det jo modpartens argumentation, vi imødegår med vores stærke krav om forhandling, mægling og aktion. Vi imødegår netop, at der skal være ro på arbejdsgivernes præmisser. Kunne vi få ro på arbejdernes præmisser, nemlig som arbejderne ville have det, er der vel ingen, der havde noget imod det.

Disse, som det vil fremgå af det førnævnte, ikke særlig eftertragtede værdige forhandlingsregler har dannet udgangspunkt for arbejdsministerens lovforslag. Arbejdsministeren har kunnet gøre det uden nogen form for samvittighedsnag over for den borgerlige regerings vælgerskare, fordi indholdet ikke afviger fra, hvad vi kendte tidligere, og ændringerne er som sagt et klart udtryk for LO-toppens alt for villige samarbejds politik med arbejdsgiverne. Måske skulle visse LO-ledere gøre sig nogle overvejelser, efter at de har set arbejdsministerens utrolige velvilje over for deres handlinger.

De kollektive aftaler på arbejdsmarkedet er af afgørende betydning for en stor del af landets befolkning. Det er derfor afgørende, at de foregår med den bredeste form for demokratisk information og medbestemmelse. Men forhandlingerne er, når de kommer så langt som til forlignsinstitutionen, så mørklagt som noget andet. Der føres næsten tragikomisk den lukkede dørs politik; jeg tror, alle TV-seere kender forligsmandens dør med skiltet „Møde“. Det er simpelt hen den løbende information, man kan give til

dem, hvis daglige forhold behandles bag denne lukkede dør. Dette hemmelighedskræmmeri er forkasteligt og bør ophøre. Det ville betyde en helt anderledes deltagelse i den senere urafstemning; det ville være aktivt demokrati, og det formoder jeg alle her er tilhængere af.

Forligsmandsloven har også betydet, at der er en ganske urimelig kort frist for de fagorganiserede til at sætte sig ind i mæglingsforslag, for efter at forhandlerne på arbejdsgiverside mere eller mindre bevidst har trukket tiden ud, kommer forligsmanden så med sit forslag til forlig. Medlemmerne i fagbevægelsen får rent praktisk kun få dage til at sætte sig ind i sagen, hvor andre mere eller mindre effektivt har brugt mange måneder. Det er en hån mod arbejdsmanden, mod maleren, kontorassistenten osv., hvis dagligdag på landets arbejdspladser det drejer sig om. Nogle fagforeninger forsøger at give god information, men deres muligheder er meget små på grund af denne forhalingstaktik.

Forligsmandens beføjelser til at udsætte varslede strejker bliver af arbejdsgiverne bevidst brugt i denne forhalingstaktik. Så meget mindre forstår jeg derfor, at LO er gået med til en formulering af § 11 — det kan være, hr. Erling Dinesen kan forklare mig det — i de nye forhandlingsregler, der lyder sådan:

„Denne bestemmelse har dog ingen virkning, for så vidt der mellem overenskomstparterne sættes arbejdskonflikter i gang.“

Først trækker man forhandlingerne ud. Underorganisationernes forhandlinger har praktisk taget intet givet på grund af henvisningen til, at man først vil se resultatet af forhandlingerne om de generelle krav. Igen klaskes hele overenskomplekset sammen, og så truer man: hvis I ikke siger ja, men stemmer nej og går i strejke, ja, så gælder eventuelle nye goder ikke fra de gamle overenskomsters udløb, men først fra det tidspunkt, hvor det, vi synes er rigtigt, bliver godkendt. Igen et eksempel på, hvor trykket bliver lagt: der er frit valg, men det er meget begrænset, og jeg kan ikke forstå, LO accepterer det.

Lad os tage spørgsmålet om sammenkædningsreglerne; man ynder at kalde det „solidaritet med mindre arbejdsområder“. Den

[Hanne Reintoft.]

nødvendige og rigtige solidaritet kan vist finde bedre udtryksformer både moralsk og økonomisk. Det rigtige vil være en decentralisering af forhandlingerne over overenskomsternes perioder. Så kunne der forhandles mellem de forskellige fagforbund eller andre kongresbesluttede forhandlingsområder og den modstående arbejdsgiverorganisation. Så kunne man komme ud af det nuværende store sammenrod. Dertil kommer, at fagbevægelsen og arbejderpartierne fik tilkæmpet sig et fagretligt system, der stillede fagbevægelsen på lige fod med arbejdsgiverne her i landet, nemlig, som jeg har sagt, forhandling, mægling, og hvis ikke det lykkes, så fri aktionsret. I så fald kunne de store faggrupper vise de mindre grupper sand solidaritet og ikke som nu gennem sammenkædningen gang på gang gøre et fagområdes nej til et overenskomstforslag til et ja i den samlede pulje. Vi har i øvrigt også, som jeg nævnedes over for hr. Erling Dinesen sidst, set det modsatte, hvor et forbund — det var vist søfyrbødernes — stemte ja, men fik det forkastet af Sømandenes Forbund.

Ens demokratiske og solidariske indstilling skal vist være noget forkvaklet, hvis man skal kunne se de rimelige tanker i de nuværende sammenkædningsregler, og jeg synes, hr. Erling Dinesens forsvar for dem i dag var mildest talt tyndt. Det viser ganske klart, at socialdemokratiet ikke længere tør stole på det ganske almindelige medlems stemmeafgivning, og man ved også alt om, at vi får ikke nogen aktiv deltagelse, før urafstemning bliver en realitet.

Vi oplever ved sammenkædningen, at et helt arbejdsområde stemmer nej til et overenskomstforslag ved urafstemningen, men så får det forslaget påtvunget gennem den samlede afstemning. Som jeg før nævnte, har slagteriarbejderne ikke vedtaget en overenskomst i over 30 år. Var det egentlig ikke forligsmanden, der kunne indklages, hvis der i aftaletiden skulle forekomme et såkaldt overenskomstbrud? Arbejderne sagde fra starten, at de ikke kunne anerkende det som deres daglige arbejds- og lønvilkår, men samlet blev der sagt ja. Så slår utilfredsheden igennem i overenskomstperioden, og så siger fredspligten overenskomstbrud. Arbejderne indklages, sætter

måske penge til ved deres aktion og bliver så oven i købet idømt bod. De blev tvunget ind i en overenskomst, de havde forkastet på grund af sammenkædningen. Det er umyndiggørelse, og det er udemokratisk.

Ændringen af § 12, stk. 7, om, at et mæglingsforslag er bortfaldet, hvis halvdelen, dog mindst 35 pct. af samtlige stemmeberettigede, har stemt imod forslaget, er også en videreførelse af den tidligere lovs udemokratiske bestemmelser og i tråd med den linje, som jeg her har angrebet som umyndiggørelse og udemokratisk over for landets lønmodtageres enkle ret til at bestemme over deres daglige arbejds- og lønvilkår. Også denne paragraf viser klart, at lovgivningen understøtter de borgere, der har en påbjerget gældende opfattelse, mere end dem, der har en anden opfattelse af tingene. Det skal være betydelig vanskeligere at forkaste end at vedtage et forslag, hvis dette her går igennem. Om menneskenes lighed for loven er der ikke nogen, der taler. Hvorfor er vi pludselig i Danmark, hvor man ellers altid står og råber og skriger om sin umådelige tillid og kærlighed til parlamentarismen, så bange for at lade almindelig stemmeflerhed være afgørende? Med regeringens oplæg til den kommende overenskomstsituation forstår jeg nogles angst for almindelig demokratisk afgørelse, men er det partiernes principielle stilling, at man vender sig mod dette?

Efter mit partis opfattelse må både folketinget og arbejdsmarkedets parter forstå, at en kollektiv overenskomst berører mange tusinde menneskers daglige tilværelse. Derfor bør den enkelte organiserede have den højeste form for medbestemmelsesret i overenskomstfornyelsen, det vil sige åbenhed i forhandlingerne, direkte afgørelse ved afstemning, ingen manipulering med stemmerne ved kompetente forsamlinger eller en mere eller mindre tilfældigt valgt procentgrænse, ingen tvangssammenkædning af arbejdsgrupperne og stop for forligsmandens devaluering af den i forvejen begrænsede strejkeret. Ud fra denne indstilling er vort forslag udarbejdet.

Så er der forslaget om arbejdsretten. Sidens vi i april 1970 fremsatte forslag til afskaffelse af arbejdsretten, er der unægtelig sket ting, der har understøttet vore påstande, såvel påstanden om det stærke krav i

[Hanne Reintoft.]

arbejderbevægelsen om at få denne udemokratiske og klassebestemte domstol fjernet som om den samme arbejdsrets helt urimelige virksomhed. Jeg husker tydeligt den arrogance, hvormed socialdemokratiets ordfører afviste forslaget sidst med en, skal vi sige, lidt tynd påstand om, at det ikke ville være muligt at slutte de kollektive overenskomster uden arbejdsretten. Dertil er at sige, at en lang række faglige ledere siden har prøvet at forklare hr. Erling Dinesen, at sådan forholder det sig ikke, og man har da også i en lang række kapitalistiske lande kollektive overenskomster uden mulighed for arbejdsrettlige domme med bøder for brud.

SF udtrykte også dengang dyb betænkelighed og gav vist udtryk for den opfattelse, at man ved at fjerne arbejdsretten ville smide både noder og pianist væk.

Jeg husker, at jeg anbefalede de to ordførere at prøve at lytte til, hvad der foregik i befolkningen, og det viste sig i al beskedenhed sagt at være et meget godt råd. Der er nemlig siden sket slet ikke så lidt. Jeg hævdede sidst, at arbejdsretten blandt danske arbejdere var forhadet, at den var erkendt som et klasseinstrument i arbejdsgivernes hænder med statens velvillige mellemkomst, og jeg står her med en lang liste — tiden tillader mig desværre ikke at læse den op — over fagforbund, fagforeninger og store arbejdspladser, hvor man enten har krævet revision af arbejdsretten eller for de flestes vedkommende ophævelse af den, samt en lang række eksempler på, at man har boikottet dens møder og anbefalet sine faglige repræsentanter i arbejdsretten at nedlægge deres hverv.

I folketingsudvalget har der været repræsentanter for ca. 50.000 arbejdere, der krævede arbejdsretten fjernet, og det eneste sunde system, nemlig forhandling, mægling og aktion, indført.

Alt dette har da også medført, at arbejdsministeren har bebudet nedsættelse af en kommission, der skal se nærmere på ar-

bejdsretten. Det er nok ikke andet end en forhalingsmanøvre, men alligevel er det vel et resultat, både af mit partis og arbejdspladsernes pres, og vi skal da også hilse det som en erkendelse af, at det er nødvendigt at foretage sig et eller andet, selv om det som sagt nok er på lang sigt at snyde dem, der venter sig noget af det.

I socialdemokratiet og LO er der også kræfter, der ikke længere vil godkende arbejdsretten i dens nuværende form. LOs forretningsudvalg har fremsat ønske om ændringer i arbejdsretten, Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbunds hovedbestyrelse har skarpt kritiseret arbejdsretten, og forbundsformand Anker Jørgensen udtalte den 23. april til Aktuelt, at det fagretlige system må menneskeliggøres, da tiden og udviklingen er løbet fra bodssystemet.

Det er godt, det går sådan, men jeg må lige dertil sige til socialdemokratiets ordfører, at jeg ikke tror, man på arbejdspladserne er indstillet på at sætte sig ned med foldede hænder og vente på, at LO og socialdemokratiet skal handle. Det har man ventet for længe til i forvejen.

Også i SF har man set udviklingens forløb, og på et fagligt landsmøde i dette parti krævede man arbejdsretten væk. I folketingsgruppen kan jeg forstå at man nu ligesom træder vande, og det er jo ikke nogen helt ny situation i det parti.

Men lad mig slå helt fast, at når vi fremsætter lovforslag herom igen, er det ikke for at få ændret lidt her og lidt dér i grundlaget for arbejdsretten. Så er det for, som vi udtrykker det, at få arbejdsretten fjernet helt, og vi er i den forbindelse i nøje samklang med de tusinder af arbejdere, der nu igen et helt år har protesteret mod arbejdsrettens afgørelser og krævet den fjernet. Vi er i overensstemmelse med de arbejdere, der ligesom hr. Kjær Rasmussen og jeg ønsker forholdene ændret, men måske lidt mere i overensstemmelse med mig ønsker at gøre det i organiseret form.

Vi er også i samklang med de mange, der,

[Hanne Reintoff.]

siden vi sidst behandlede sagen, har mærket det åg, bodssystemet lægger på dem, et åg, der hæmmer aktionsretten og hviler som en tung byrde på den enkelte og hans familie. Arbejdsretten har nemlig i den forløbne tid ganske tydeligt vist, at den ikke blot er et instrument til på påstået objektiv basis at tage stilling til konflikter på arbejdsmarkedet. Som vi hele tiden har hævdet, er den et politisk instrument i arbejdsgivernes og regeringens interesse; det er da meget let at overbevise hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) om det.

Vi har sidst set den bøderegn, der er væltet ned over de mange arbejdere, der nedlagde arbejdet den 2. februar i år i protest mod VKR-regeringens politik. Se, det var en arbejdsnedlæggelse, der var en klar politisk demonstration mod en ganske bestemt ført politik. Ifølge grundloven har den danske befolkning lov til at ytre sig og demonstrere mod politiske forhold i landet. Der står ikke noget som helst i grundloven om, at man først må demonstrere efter fyraften. Men alligevel idømte arbejdsretten de pågældende store bøder. Man må derfor stille spørgsmålet: har man kun sine grundlovs-sikrede rettigheder, når en under grundloven underordnet lov fastsætter tidspunkterne for, hvornår man kan få lov at følge grundloven, og kan arbejdsretten, arbejdsgivernes ret, sætte grundlovens bestemmelser ud af kraft? Har man ikke lov at demonstrere politisk midt på dagen? Det vil jeg gerne have et svar på.

Samtidig lever vi i en tid, hvor vi har en borgerlig regering, der fører en meget hård og asocial lønpolitik. Regeringen har fremsat klare trusler om indgreb i arbejdsmarkedets fri forhandlingsret og om indgreb over for den automatiske dyrtidsregulering. Den har indført et illusorisk prisstop, der, som vi i øvrigt påpegede, da vi behandlede prisstoppet, ingenlunde standsede prisernes himmelflugt og dermed pristallets stigning; det så vi i mandags. Alle ved, at reallønnen ved regeringens politik med skatter, afgiftstigninger og pristalsfusk vil blive forringet, hvis der ikke kæmpes på arbejdspladserne for at holde den oppe. I foråret lykkedes det kun at standse en yderligere sænkning i levestandarden for lønmodtagerne ved deres selvstændige aktioner.

Vi ved også, at ved siden af regeringens trusler skal arbejdsretten fungere som den forlængede arm til at ramme de arbejdere, der er parat til en arbejdskamp for ikke at se deres eksistens yderligere truet. Det er absolut nødvendigt for arbejderbevægelsen — og jeg synes, alle, der kalder sig arbejderpartier, må slutte op herom — i den nuværende situation med en lønmodtagerfjendsk regering, et socialdemokrati og en Landsorganisation, der for sent må erkende, hvad deres samarbejdspolitik med arbejdsgiverne har kostet, at indse dette nu og få ændret de her omhandlede love. Man må have ændret forligsmandsloven, der sinker og hindrer de frie forhandlinger og forplumrer arbejdernes selvstændige stillingtagen til overenskomstforslag, og man må have fjernet arbejdsretten, der straffer, hvis det bliver nødvendigt at kæmpe for sin ret til en rimelig og ordentlig eksistens bygget op på, at lønmodtagerne får en stadig øget andel i samfundets indtægter i stedet for, som det er gået de sidste mange år, også under socialdemokratiets regering, en stadig mindre del af de produktionsgoder, som de selv skaber hver eneste dag.

Kai Moltke: Det er i og for sig en interessant situation, som er opstået her. At arbejdsministeren trods udviklingens erfaringer kan stå på det samme standpunkt, som han gjorde i det svar, han kom med til mig den 26. november 1968, kan vel i sig selv ikke uden videre overraske. Men når vi ser det bidrag, som LO og socialdemokratiet har ydet i denne situation, må jeg sige, at så er der en vis grund til undren.

Hr. Erling Dinesen meddeler her, at det er hoverorganisationernes opfattelse, at der i denne situation kun skal gennemføres de ændringer, som indeholdes i arbejdsministerens forslag, og at man ikke ønsker andre ændringer gennemført netop nu. Her må jeg straks sætte et spørgsmålstegn ved, hvor bredt et forum der har været med til at vedtage noget sådant.

Det andet, som jeg ikke kan lade være med at fremkomme med, er, at før man foretager yderligere ændringer i mæglingsloven, skal man have et udvalg til at gennempløje hele feltet. Det er altid godt med udvalgsbehandling, men det udvalg kunne man jo passende, hvis man havde haft så

[Kai Moltke.]

stor interesse for en grundig gennempløjning af materialet, have nedsat netop den 26. november 1968, da jeg foreslog det. Man kan altså sige, at forslagene og den brede udvalgsbehandling kommer sent, kommer på et tidspunkt, hvor man så at sige allerede mere eller mindre står over for et fait accompli.

Ja, det er så meget des mere overraskende, som socialdemokratiet selv i denne sal har berørt en hel del af de punkter, det drejer sig om. Det er jo ingen hemmelighed, at socialdemokratiet i 1968 også var betænkelig. Jeg står her med referatet fra den daværende debat om mit forslag — Folketingsstidende 1968-69, sp. 1887 — og her siger socialdemokratiets ordfører, hr. Bertel Pedersen, ganske tydeligt:

„Sammenkædningsreglerne, som vel ikke er de mest ønskværdige bestemmelser, ønsker hr. Kai Moltke også afskaffet; såfremt der ikke i organisationerne er godkendt fælles optræden.“

Altså i 1968 var sammenkædningsreglerne ikke særlig ønskværdige for socialdemokratiet, men fra LOs side foreligger der i dag intet som helst forslag om at ændre disse regler. Der ligger næsten i den form, hr. Erling Dinesen fremsatte det i, et forslag om, at man ikke skal foretage ændringer på dette felt, men nøjes med de 75 pct.

Hvad mener jeg da må være det naturlige udgangspunkt, når det drejer sig om overenskomster og overenskomsters indgåelse? Jo, det er jo det, jeg formulerede i mit forslag til en ny affattelse af § 11:

„Afstemning om mæglingsforslag foregår normalt . . . gennem direkte afstemning af de medlemmer, hvis løn- og arbejdsforhold er berørt ved den pågældende overenskomst eller løn aftale (priskurant).“

Her tror jeg nemlig, vi befinder os nærmest ved jorden og nærmest ved det ønskelige og det menneskelige. Det kan dog ikke være meningen, at man ved indgåelse af en faglig overenskomst for ganske bestemte grupper af arbejdere og lønmodtagere pludselig siger: ja men det er ikke dem, som skal arbejde under overenskomsten, men alle dem, som ikke skal arbejde under overenskomsten, der skal have afgørelsen om den pågældende gruppes forhold. Hermed har vi

dog vist fjernet os i for høj grad fra jordforbindelsen. Den almindelige lønmodtager betragter det dog som noget ganske naturligt, at det er dem, der er berørt af aftalen, som også må have afgørelsen, og at andre holder deres næse udenfor, om det skal vedtages eller forkastes. Men det mener altså i dag hverken socialdemokratiet eller arbejdsministeren, at dømme efter deres stillingtagen, som den foreligger nu.

Det næste er spørgsmålet om sammenkædning under forskellige afstemningsformer. Jeg har aldrig lagt skjul på, at jeg helst så, at enhver afstemning om overenskomstforslag netop foregik mellem de pågældende forbunds eller organisationers medlemmer. Men ikke des mindre har jeg ikke stillet direkte forslag om det. Hvorfor har jeg ikke gjort det? Fordi det for mig at se ville være en betænkelig sag, om staten skulle fastlægge den indre procedure i hvert enkelt forbund og enhver organisation for, hvordan man skal behandle eller tage stilling til overenskomstspørgsmål. Det er ikke, fordi jeg har sympati for kompetente forsamlinger. Det er, fordi jeg har modvilje mod, at staten blander sig i organisationernes indre anliggender, at mit forslag på dette punkt ikke er mere vidtgående, end det er.

Men så kommer det tredje punkt, det centrale punkt om selve sammenkædningen. I forbindelse med universitetskonflikten og de retningslinjer, som dér blev udarbejdet af regeringens repræsentanter, stødte vi jo på et spørgsmål om indirekte eller direkte afgørelse og repræsentation. Jeg er da fuldstændig sikker på, at når vi under tjenestemandshandlingerne når frem til den løngruppe, som hedder de højtlønnede tjenestemænd, er der ingen tendenser til hverken i regeringen eller de pågældende organisationer at sige, at nu sammenkæder man disse højtlønnede tjenestemandsgruppers overenskomster og lader foretage afstemning om dem sammen med de lavtlønnede arbejdsmænd, kvinderner og alle de dårligst lønede. Man vil næppe sige: fremtidig må de højtlønnede embedsmænd sammenkædes med de øvrige lønmodtagere her i samfundet og bøje sig for en fælles optræden fra lønmodtagernes side.

Når man ikke er gået så langt at ville drage lønmodtagerne i de højere grupper ind i en sådan sammenkædning og behandle det hele

[Kai Moltke.]

som en enhed, så synes jeg, man skulle indføre lignende forhold, hvor det gælder ganske almindelige, ukvalificerede og kvalificerede, arbejdere. Sammenkædning bør kun finde sted dér, hvor organisationerne og medlemmerne selv har besluttet, at de vil optræde som et interessefællesskab og bøje sig for flertallets afstemning inden for de grupper, der her er tale om.

Det er det, jeg ganske klart giver udtryk for i mine bestræbelser for at forhindre vilkårlig taktisk-strategisk sammenkædning af områder, som intet har med hinanden at gøre — andet end at skabe grundlag for en kunstig majorisering af visse grupper, for det er jo her, kernen ligger i det, som hedder sammenkædning. Derfor har jeg i mit forslag til § 12 det konkrete forslag, at hvor en gruppe af de interesserede selv får deres forhold afgjort ved urafstemning og direkte medlemsdeltagelse, kan forligsmanden under ingen omstændigheder sammenkæde sådanne fag og grupper med områder, hvor en kompetent forsamling har afgørelsen på overenskomstområdet. Ellers bliver det hele én forfærdelig stor miskmask uden ensartethed i betingelserne.

Jeg bliver vel nødt til at sige, at der er sket én indrømmelse fra både LOs og arbejdsministerens side. Man har sagt, at en betingelse for, at en overenskomst forkastes, er, at halvdelen af de afgivne stemmer er nejstemmer, og at disse nejstemmer udgør mindst 35 pct. af samtlige stemmeberettigede. Her kan jeg kun give hr. Krog Hansen ret. Det er ikke noget ændringsforslag, det er blot en forskydning. Før skulle lidt over halvdelen af de 75 pct. have stemt nej, for at mæglingsforslaget kunne forkastes, ellers fik vi overdragelse af en del af afgørelsen til de kompetente forsamlinger. Fremtidig skal 50 pct. have stemt nej, og de skal altså udgøre 35 pct. af samtlige stemmeberettigede. Det er det samme blot omskrevet. Indholdet af paragraffen er nøjagtig som før.

Her ligger for mig det principielle spørgsmål. Det er beklageligt, at så få fagforeningsmedlemmer deltager i afstemningerne, deltager i drøftelserne og alt det andet. Derfor er spørgsmålet: hvordan aktiviserer man folk til at være aktivt med i deres organisationer på deres arbejdsplads? Det vil spille en overordentlig stor rolle. Men både rege-

ringen og socialdemokratiet er gået en anden vej, idet man foreslår at hvis f. eks. ca. halvdelen eller lidt over halvdelen er sofa-vælgere med hensyn til deres egne løn- og arbejdsvilkår, så skal andre have overdraget fuldmagt til at stemme for dem.

Der skal helst være en vis sammenhæng, en vis logik i afstemnings- og valgeregler. Ved kommunalvalget havde vi jo en del byer, som udmærkede sig ved en temmelig lav stemmeprocent i store kredse. Der kan nu og da også indtræffe et folketingsvalg, hvor man ikke er helt à jour med hensyn til, at befolkningen begiver sig til valgurnerne. Men på dette felt har vi dog endnu ikke haft noget formynderinævn derved, at visse myndigheder får bemyndigelse til at afgøre, hvordan man skal opfatte stemningerne hos dem, som ikke har deltaget i et valg eller en afstemning. Bestemmelsen om supplerende afstemmerne ved kompetent forsamling er en gammel skade, men det er under alle omstændigheder en dårlig skik og indeholder i sig selv det kedelige, at det forhold, at nogle mennesker ikke stemmer, får indflydelse på den afgørelse, der er blevet truffet af dem, som stemmer. Det synes jeg skulle med.

Til sidst nogle ord om arbejdsretten. Jeg er fuldstændig klar over, at den situation, som er opstået herhjemme — og ikke mindst er opstået i løbet af det sidste års tid — i høj grad vidner om, at den nugældende form for arbejdsret, dens bemyndigelse og virkninger, bør sættes ud af spillet. Selv fra socialdemokratisk side, og jeg tænker også fra arbejdsministerens side, indrømmer man, at her har vi et felt, som trænger til kulegravning, til kritisk gennemgang, hvor man udskiller det forældede. Personlig er jeg ikke af den opfattelse, at der vil blive ret meget tilbage af den nugældende lovgivning, og mit standpunkt er principielt, at de nuværende regler for arbejdsret og arbejdsrettens bemyndigelse til at fortolke på det gamle grundlag ikke længere er holdbar. Men jeg kan da både læse og lægge tal sammen, og jeg kan godt se — selv om man fremsætter et forslag, som intet har at gøre med balancen og magtforholdene, og som kun er udtryk for, hvordan enkeltmennesker ser på tingene — at det kan have sin gavn at se: hvad mener regeringspartierne, hvad mener socialdemokratiet, hvad mener LO om den gældende arbejdsret og de punk-

[Kai Moltke.]

ter og de principper i den, som skal ændres og rettes? Jeg vil indrømme, at hvis der fra LOs side forelå sådanne kritiske indstillinger, hvis der fra socialdemokratiet ligesom for mæglingslovens vedkommende forelå konkrete principdirigerede ændringer, så var folkestyret bedre stillet. Men uanset om en ændring af arbejdsretten og dens helt urimelige afgørelser og fuldmagt på nærværende tidspunkt ikke kan og vil blive ændret i dette høje ting, så vil det spørgsmål dukke op igen, så vil det spørgsmål igen medføre kritiske udladninger, som til syvende og sidst i kraft af arbejdernes egne erfaringer er med til på lang sigt at fjerne det nuværende uretfærdige og uholdbare retsgrundlag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Morten Lange): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 20. november, kl. 11 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om tipning.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om statsstøtte til visse private skoler.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om udenrigstjenesten.

4) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder,
forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder. (Be-

grænsning i adgangen til at udsætte arbejdsstandsninger, ændring af afstemningsreglerne på arbejderside og ophævelse af sammenkædningsbestemmelserne m. v.) [af Hanne Reintoft],
forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder. (Ændring af afstemnings- og sammenkædningsreglerne m. v.) [af Kai Meltke] og
forslag til lov om ophævelse af lov om arbejdsretten [af Hanne Reintoft].

Mødet hævet kl. 14.08.

26. møde.

Fredag den 20. november kl. 11.

Formanden: Medlemmer af folketinget Sigsgaard og Kjær Rasmussen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om skattemæssige afskrivninger m. v.,

forslag til lov om ændring af lov om skattemæssig opgørelse af varelagre m. v.,

forslag til lov om ophævelse af lov om investeringsfonds og

forslag til lov om ophævelse af lov om indskud på etableringskonto.

Det er meddelt mig, at *Aksel Larsen* ønsker at udtræde som stedfortræder for Poul Dam i udenrigspolitisk nævn og som medlem af udvalget angående forslag til folketingsbeslutning angående midlertidigt stop for udstedelse af arbejdstilladelse til gæstearbejdere (af Finn Christensen m. fl.).

Til at indtræde som stedfortræder i udenrigspolitisk nævn har vedkommende gruppe udpeget *Gert Petersen*, og til at indtræde som medlem i udvalget angående forslag til folketingsbeslutning angående midlertidigt stop for udstedelse af arbejdstilladelse til gæstearbejdere (af Finn Christensen m. fl.) har gruppen udpeget *Krog Hansen*. De pågældende er herefter valgt.